

Zasady postępowania ze zwierzętami w Instytucie Fizjologii i Żywienia Zwierząt im. Jana Kielanowskiego PAN

1. Zasady ogólne

- 1.1. W Instytucie Fizjologii i Żywienia Zwierząt im. Jana Kielanowskiego PAN, zwanym dalej Instytutem, wykorzystuje się do celów naukowych lub edukacyjnych następujące gatunki zwierząt: mysz domowa (*Mus musculus*), szczur wędrowny (*Rattus norvegicus*), królik europejski (*Oryctolagus cuniculus*), świnia domowa (*Sus scrofa domestica*), owca (*Ovis aries*), bydlę (*Bos taurus*) i kura domowa (*Gallus gallus domesticus*).
- 1.2. Doświadczenia naukowe i szkolenia do celów edukacyjnych, w których stosuje się procedury, o których mowa w art. 2 ust. 1 p. 6. ustawy z dnia 15 stycznia 2015 r. o ochronie zwierząt wykorzystywanych do celów naukowych lub edukacyjnych (Dz.U. 2015, poz. 266 z późn. zm.), zwanej dalej Ustawą, wymagają zgody Lokalnej Komisji Etycznej (LKE).
- 1.3. W przeprowadzonym doświadczeniu na zwierzętach mogą brać udział tylko osoby, które mają „wyznaczenia” stosowne do pełnionej w nim funkcji, wydane przez Dyrektora Instytutu i uwzględnione we wniosku do/zgodzie wydanej przez LKE.
- 1.4. Pozyskiwanie i utrzymywanie zwierząt, przeznaczonych do uśmiercenia wyłącznie po to, aby wykorzystać ich tkanki lub narządy do celów badawczych, możliwe jest po uzyskaniu pozytywnej opinii zespołu ds. dobrostanu zwierząt i pisemnej zgody Dyrektora Instytutu [Załącznik].
- 1.5. Zwierzęta przeznaczone do wykorzystania lub wykorzystywane w doświadczeniu lub w szkoleniu, a także te, których tkanki lub narządy wykorzystane będą do celów badawczych utrzymywane są w specjalnie przeznaczonych do tego pomieszczeniach Instytutu, zwanych dalej ośrodkami.
- 1.6. W Instytucie wyróżnia się 4 ośrodki, w których utrzymywane są: zwierzęta laboratoryjne (myszy, szczury, króliki); świnie; zwierzęta przeżuujące (owce, bydlę) oraz drób (kury). Ośrodki dla świń i zwierząt przeżuujących wchodzi w skład Laboratorium Dużych Modeli Zwierzęcych (LDMZ).
- 1.7. Z ośrodków Instytutu mogą korzystać inni Użytkownicy lub inne podmioty po podpisaniu z Dyrektorem Instytutu umowy o współpracy/umowy badawczej i uzyskaniu zgody LKE, w której wskazany jest Instytut, jako miejsce wykonywania doświadczenia lub szkolenia w celach edukacyjnych.
- 1.8. Osoby wydelegowane przez innych Użytkowników lub inne podmioty do przeprowadzenia doświadczenia w ośrodkach Instytutu muszą uzyskać od Dyrektora Instytutu „wyznaczenia”, stosowne do pełnionej funkcji oraz zgodę na udział w badaniach.
- 1.9. W ośrodkach dla zwierząt może być prowadzona hodowla gatunków wymienionych w punkcie 1.1, po uzyskaniu wpisu do rejestru hodowców.
- 1.10. Nadzór nad funkcjonowaniem ośrodków pełnią kierownicy ośrodków powołani przez Dyrektora Instytutu. Nadzór nad ośrodkami dla świń i zwierząt przeżuujących sprawuje kierownik LDMZ.
- 1.11. Szczegółowe zasady funkcjonowania ośrodków, w których utrzymywane są poszczególne grupy zwierząt wymienione w punkcie 1.6., określają stosowne regulaminy.

2. Pozyskanie i dostarczanie zwierząt

- 2.1. Zwierzęta wykorzystywane w doświadczeniach lub szkoleniach w celach edukacyjnych muszą być pozyskiwane od hodowców, dostawców lub użytkowników określonych w Ustawie i zarejestrowanych w Ministerstwie właściwym ds. nauki (zwierzęta laboratoryjne) lub w Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR) – zwierzęta gospodarskie.
- 2.2. Kierownik badań lub osoba odpowiedzialna za szkolenie w celach edukacyjnych, uzgadnia z kierownikiem ośrodka i/lub kierownikiem LDMZ (nie później niż 30 dni przed dniem dostarczenia) terminy dostarczenia zwierząt oraz realizacji doświadczenia lub szkolenia, a także liczbę, wiek i płeć oraz miejsce pochodzenia zwierząt. Ponadto, zobowiązany jest dostarczyć kierownikowi ośrodka kopię zgody wydanej przez LKE (jeśli jest wymagana) wraz z wykazem osób biorących udział w doświadczeniu i kopiami ich wyznaczeń wydanych przez Dyrektora stosownie do funkcji pełnionych w doświadczeniu.
- 2.3. Zakupu lub pozyskania zwierząt dokonuje kierownik badań lub osoba odpowiedzialna za szkolenie na podstawie podpisanego przez Dyrektora „Zamówienia na zakup lub pozyskanie zwierząt do celów doświadczalnych” [Załącznik], po uzgodnieniu z kierownikiem ośrodka danych, o których mowa w punkcie 2.2.
- 2.4. Niezależnie od sposobu wykorzystania zwierząt, kierownik badań lub osoba odpowiedzialna za szkolenie zobowiązany jest do dostarczenia kierownikowi ośrodka i/lub kierownikowi LDMZ informacji niezbędnych do prowadzenia ewidencji zwierząt i sprawozdawczości, zgodnie z Art. 30 Ustawy.
- 2.5. Zwierzęta muszą być dostarczane do jednostki przez wyspecjalizowanych przewoźników, w warunkach odpowiednich dla danego gatunku z zachowaniem warunków transportu zgodnych z Rozporządzeniem Rady (WE) NR 1/2005 z dnia 22 grudnia 2004 r. w sprawie ochrony zwierząt podczas transportu i związanych z tym działań i zmieniających dyrektyw 64/432/EWG i 93/119/WE oraz rozporządzenia 9WE) nr 1255/97.
- 2.6. Liczba dostarczonych zwierząt, ich płeć oraz wiek muszą być zgodne z danymi zawartymi we wniosku do LKE o udzielenie zgody na przeprowadzenie doświadczenia i w Zamówieniu na zakup lub pozyskanie zwierząt, podpisanym przez Dyrektora.
- 2.7. Dostarczone zwierzęta laboratoryjne muszą posiadać certyfikat zdrowia, a zwierzęta gospodarskie świadectwo zdrowia wystawione przez powiatowego lekarza weterynarii, właściwego dla miejsca pochodzenia zwierząt. Ponadto, zwierzęta gospodarskie (z wyjątkiem kur) muszą być odpowiednio oznakowane.
- 2.8. Kierownik badań musi otrzymać od hodowcy, dostawcy lub innego użytkownika, od którego dostarczane są zwierzęta gospodarskie, informacje niezbędne do prowadzenia księgi rejestracji zwierząt danego gatunku i zgłoszenia ich przyjęcia do ARiMR:
dla świń: nr siedziby stada, liczbę zwierząt
dla owiec: nr siedziby stada, nr identyfikacyjny zwierzęcia, datę urodzenia, płeć, kod rasy, numer identyfikacyjny matki zwierzęcia, datę oznakowania, rodzaj produkcji oraz genotyp;
dla bydła: paszport zwierzęcia
- 2.9. Zgłoszenia nabycia/przekazania zwierząt do ARiMR dokonuje kierownik ośrodka w terminie 7 dni od dnia dostarczenia do ośrodka, po otrzymaniu niezbędnych informacji od kierownika badań.
- 2.10. Po dostarczeniu do ośrodka, zwierzęta muszą być poddane ocenie zdrowia i kondycji, której dokonuje lekarz weterynarii świadczący w ośrodku usługi weterynaryjne. W razie

2. Pozyskanie i dostarczanie zwierząt

- 2.1. Zwierzęta wykorzystywane w doświadczeniach lub szkoleniach w celach edukacyjnych muszą być pozyskiwane od hodowców, dostawców lub użytkowników określonych w Ustawie i zarejestrowanych w Ministerstwie właściwym ds. nauki (zwierzęta laboratoryjne) lub w Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR) – zwierzęta gospodarskie.
- 2.2. Kierownik badań lub osoba odpowiedzialna za szkolenie w celach edukacyjnych, uzgadnia z kierownikiem ośrodka i/lub kierownikiem LDMZ (nie później niż 30 dni przed dniem dostarczenia) terminy dostarczenia zwierząt oraz realizacji doświadczenia lub szkolenia, a także liczbę, wiek i płeć oraz miejsce pochodzenia zwierząt. Ponadto, zobowiązany jest dostarczyć kierownikowi ośrodka kopię zgody wydanej przez LKE (jeśli jest wymagana) wraz z wykazem osób biorących udział w doświadczeniu i kopiami ich wyznaczeń wydanych przez Dyrektora stosownie do funkcji pełnionych w doświadczeniu.
- 2.3. Zakupu lub pozyskania zwierząt dokonuje kierownik badań lub osoba odpowiedzialna za szkolenie na podstawie podpisanego przez Dyrektora „Zamówienia na zakup lub pozyskanie zwierząt do celów doświadczalnych” [Załącznik], po uzgodnieniu z kierownikiem ośrodka danych, o których mowa w punkcie 2.2.
- 2.4. Niezależnie od sposobu wykorzystania zwierząt, kierownik badań lub osoba odpowiedzialna za szkolenie zobowiązany jest do dostarczenia kierownikowi ośrodka i/lub kierownikowi LDMZ informacji niezbędnych do prowadzenia ewidencji zwierząt i sprawozdawczości, zgodnie z Art. 30 Ustawy.
- 2.5. Zwierzęta muszą być dostarczane do jednostki przez wyspecjalizowanych przewoźników, w warunkach odpowiednich dla danego gatunku z zachowaniem warunków transportu zgodnych z Rozporządzeniem Rady (WE) NR 1/2005 z dnia 22 grudnia 2004 r. w sprawie ochrony zwierząt podczas transportu i związanych z tym działań i zmieniających dyrektyw 64/432/EWG i 93/119/WE oraz rozporządzenia 9WE) nr 1255/97.
- 2.6. Liczba dostarczonych zwierząt, ich płeć oraz wiek muszą być zgodne z danymi zawartymi we wniosku do LKE o udzielenie zgody na przeprowadzenie doświadczenia i w Zamówieniu na zakup lub pozyskanie zwierząt, podpisanym przez Dyrektora.
- 2.7. Dostarczone zwierzęta laboratoryjne muszą posiadać certyfikat zdrowia, a zwierzęta gospodarskie świadectwo zdrowia wystawione przez powiatowego lekarza weterynarii, właściwego dla miejsca pochodzenia zwierząt. Ponadto, zwierzęta gospodarskie (z wyjątkiem kur) muszą być odpowiednio oznakowane.
- 2.8. Kierownik badań musi otrzymać od hodowcy, dostawcy lub innego użytkownika, od którego dostarczane są zwierzęta gospodarskie, informacje niezbędne do prowadzenia księgi rejestracji zwierząt danego gatunku i zgłoszenia ich przyjęcia do ARiMR:
dla świń: nr siedziby stada, liczbę zwierząt
dla owiec: nr siedziby stada, nr identyfikacyjny zwierzęcia, datę urodzenia, płeć, kod rasy, numer identyfikacyjny matki zwierzęcia, datę oznakowania, rodzaj produkcji oraz genotyp;
dla bydła: paszport zwierzęcia
- 2.9. Zgłoszenia nabycia/przekazania zwierząt do ARiMR dokonuje kierownik ośrodka w terminie 7 dni od dnia dostarczenia do ośrodka, po otrzymaniu niezbędnych informacji od kierownika badań.
- 2.10. Po dostarczeniu do ośrodka, zwierzęta muszą być poddane ocenie zdrowia i kondycji, której dokonuje lekarz weterynarii świadczący w ośrodku usługi weterynaryjne. W razie

konieczności zwierzęta umieszczane są na okres aklimatyzacji lub kwarantanny (zalecany dla poszczególnych gatunków) w odpowiednio przygotowanych pomieszczeniach.

- 2.11. Ocena zdrowia i kondycji zwierząt dostarczonych do ośrodka, wykonywana przez lekarza weterynarii, może odbywać się z udziałem członków Zespołu ds. dobrostanu zwierząt.
- 2.12. Lekarz weterynarii, świadczący w ośrodku usługi weterynaryjne, wydaje na piśmie kierownikowi ośrodka, w którym utrzymywane są zwierzęta i kierownikowi badań oświadczenie o stanie zdrowia i kondycji dostarczonych zwierząt.

3. Utrzymywanie zwierząt

- 3.1. Wszystkim zwierzętom należy zapewnić odpowiednią przestrzeń życiową i urozmaicone warunki bytowania. Odstępstwo od wymienionych warunków możliwe jest za zgodą LKE.
- 3.2. W zależności od stosowanych procedur, za zgodą LKE, zwierzęta stadne mogą być utrzymywane pojedynczo, jednak powinny mieć zapewniony wzrokowy, słuchowy, dotykowy lub węchowy kontakt z osobnikami tego samego gatunku.
- 3.3. Nadzór nad dobrostanem zwierząt utrzymywanych w ośrodkach sprawuje lekarz weterynarii świadczący w nich usługi, a ponadto kierownicy ośrodków i kierownik LDMZ we współpracy z Zespołem ds. dobrostanu zwierząt.

4. Opieka weterynaryjna

- 4.1. Lekarz weterynarii świadczący w ośrodku usługi weterynaryjne obowiązany jest do:
 - 1) wydawania na piśmie kierownikowi ośrodka, w którym utrzymywane są zwierzęta i kierownikowi badań oświadczenia o stanie zdrowia i kondycji zwierząt dostarczonych;
 - 2) przeprowadzania systematycznej kontroli stanu zdrowia wszystkich utrzymywanych zwierząt;
 - 3) zapisywania w karcie zwierzęcia informacji dotyczących wystąpienia niepokojących objawów w zachowaniu oraz podjętego leczenia;
 - 4) zapewnienia odpowiedniego leczenia zwierzęciu podejrzanemu o chorobę;
 - 5) prowadzenia dokumentacji dotyczącej leczenia zwierząt utrzymywanych w Instytucie;
 - 6) przekazywania Zespołowi doradczemu ds. dobrostanu zwierząt informacji dotyczących dobrostanu zwierząt utrzymywanych w ośrodkach.
- 4.2. Lekarz weterynarii, świadczący w ośrodku usługi weterynaryjne, podejmuje decyzję, czy zwierzę może być wykorzystane w procedurze, czy możliwe jest ponowne wykorzystanie zwierzęcia w procedurze, a w skrajnych przypadkach decyduje o wcześniejszym, humanitarnym zakończeniu procedury lub uśmierceniu zwierząt chorych, niebędących w procedurze.

5. Uśmiercanie i utylizacja zwierząt wykorzystanych w doświadczeniu

- 5.1. Zwierzęta uśmierca się zgodnie z art. 3b Ustawy.
- 5.2. Kierownik badań ma obowiązek poinformować kierownika ośrodka i *vice versa* o powodach i liczbie uśmierconych zwierząt.
- 5.3. Po uśmierceniu, zwłoki zwierzęcia są przechowywane w wyznaczonym pomieszczeniu w stanie zamrożenia i odbierane w wyznaczonych terminach przez zakład utylizacyjny.

- 5.4. Zgłoszenie uśmiercenia lub padnięcia zwierząt gospodarskich do ARiMR dokonuje kierownik ośrodka w terminie 7 dni od dnia zdarzenia, po otrzymaniu niezbędnych informacji od kierownika badań lub kierownika LDMZ.
- 5.5. Fakt dokonania zgłoszenia uśmiercenia lub padnięcia zwierząt gospodarskich do ARiMR, kierownik ośrodka zgłasza niezwłocznie do z-cy dyrektora ds. ogólnych.

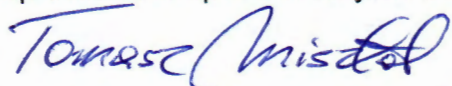
6. Dokumentacja procedur i ewidencja zwierząt

- 6.1. Dokumentację w zakresie stanu zdrowia i kondycji zwierząt oraz wykonywania poszczególnych procedur w trakcie doświadczenia prowadzi lekarz weterynarii zatrudniony w Instytucie oraz Kierownicy badań.
- 6.2. Ewidencję zwierząt w poszczególnych ośrodkach, zgodnie z Art. 30, ust. 1, punkt 1-8 Ustawy, prowadzą Kierownicy ośrodków i przekazują Zespołowi ds. dobrostanu zwierząt.
- 6.3. Kopie formularza, dotyczącego zgłoszenia do ARiMR nabycia/pozyskania i uśmiercenia zwierząt, archiwizują kierownicy ośrodków.
- 6.4. Dokumentację dotyczącą dobrostanu zwierząt utrzymywanych w ośrodku, jego naruszenia oraz działań, jakie zostały podjęte w celu usunięcia nieprawidłowości prowadzi Zespół ds. dobrostanu zwierząt i przekazuje Dyrektorowi Instytutu.
- 6.5. W przypadku realizacji doświadczenia w Instytucie we współpracy z innym Użytkownikiem, w którym zatrudniony jest kierownik badań, obowiązują niniejsze przepisy oraz regulamin ośrodka, w którym utrzymywane są zwierzęta. Wszelkie odstępstwa od zapisów Ustawy, związane z przebiegiem doświadczenia, o ile LKE wyraziła na nie zgodę, muszą być określone w odrębnej umowie, zawieranej pomiędzy Instytutem a tym podmiotem. Kierownik badań zobowiązany jest dostarczyć do kierownika ośrodka i z-cy dyrektora ds. ogólnych wszystkie wymagane dokumenty, w tym zgodę LKE, jeżeli jest wymagana.
- 6.6. Wszelka dokumentacja dotycząca utrzymywanych zwierząt jest udostępniana na życzenie uprawnionym organom kontrolującym jednostkę.

7. Odpowiedzialność karna

Przepisy karne i kary administracyjne w zakresie postępowania ze zwierzętami, prowadzenia ich ewidencji oraz dokumentacji procedur określone są w Rozdziałach 9 i 10 Ustawy.

Opracował: Zespół doradczy ds. dobrostanu zwierząt

Podpis Przewodniczącego Zespołu

Zatwierdził: Dyrektor Instytutu

DYREKTOR INSTYTUTU

w/z Renata Milińska

Dr hab. inż. Andrzej Herman

profesor instytutu

Podpis Dyrektora Instytutu